

REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
sediul Rîșcani

REPUBLIC OF MOLDOVA
THE COURT OF CHISINAU
office Rîșcani

Chișinău, str. Kiev, 3 Republica Moldova
MD-2078, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

Chisinau, Kiev 3, street, Republic of Moldova
MD-2078, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

Dosar nr. 3-3392/20 REGISTRATURII
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
SEDIUL RÎȘCANI
ieșire Nr. 10413
" 31 " 05 2021

Curții Constituționale
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușeanu 28

Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani Vă expediază Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 33 alin. 1) lit.c) al Legii nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii, înaintată de către reclamantul Meșter Vitalie în cadrul cauzei de contencios la acțiunea lui Meșter Vitalie către Casa Națională de Asigurări Sociale privind obligarea la recalcularea pensiei, pentru examinare.

Anexă:

1. Copia încheierii nr. 3-3392/20 din 31.05.2021, pe 2 file;
2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, pe 11 file;
3. Copia cererii de chemare în judecată, pe 3 file.

Cu respect,
Judecător

Corneliu Guzun

10:35
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
Intrare Nr. 1009
" 04 " 06 2021

ÎNCHEIERE

31 mai 2021

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău (sediu Râșcani)

Instanța compusă din:

Președintele ședinței, judecătorul

Guzun Corneliu

Grefier

Murzac-Secieru Tatiana

examinând în ședință publică cererea reclamantului Meșter Vitalie privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, înaintată în cadrul examinării cauzei de contencios administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Meșter Vitalie către Casa Națională de Asigurări Sociale privind obligarea la recalcularea pensiei,

constată

La data de 31.12.2020 Meșter Vitalie s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către Casa Națională de Asigurări Sociale privind obligarea la recalcularea pensiei.

La data de 13.04.2021 reclamantul a înaintat o cerere de sesizare a Curții Constituționale, în vederea realizării controlului constituționalității prevederilor art. 33 alin.1) lit.c) al Legii nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii, în partea evidențiată: "Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul: c) persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la **pensie pentru limită de vârstă**", prin prisma art. 1 alin.3), art. 16, art. 47 din Constituție.

Verificând sesizarea înaintată de reclamantul Meșter Vitalie prin prisma art.12¹ CPC, instanța de judecată o va admite și va sesiza Curtea Constituțională referitor la realizarea controlului constituționalității prevederilor art. 33 alin.1) lit.c) al Legii nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii, în partea evidențiată: "Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul: c) persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la **pensie pentru limită de vârstă**", prin prisma art. 1 alin.3), art. 16, art. 47 din Constituție, din următoarele considerente.

În conformitate cu art.12¹ Cod de procedură civilă, (1) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională. (2) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; d) nu există o hotărîre anterioară a Curții

Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate. (3) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîină pledoariile. (4) Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin. (2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei. (5) Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărîrii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

În speță, s-a stabilit că, la data de 31.12.2020 Meșter Vitalie s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către Casa Națională de Asigurări Sociale, prin care a solicitat obligarea pîrîtului Casa Națională de Asigurări Sociale de a reexamina dreptul la pensie de dizabilitate a reclamantului Meșter Vitalie, cu luarea în calcul a perioadelor contributive realizate după stabilirea dreptului la pensie de dizabilitate, în perioada de 22.04.2020-14.09.2020, conform prevederilor art. 33 alin.1) lit.c) al Legii nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii.

Conform art. 135 alin.1) lit. a) din Constituție, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Astfel, se constată că, obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. 1) lit.a) din Constituție, excepția este ridicată de către parte în proces, iar prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei, reieșind din obiectul prezentei acțiuni.

La fel, se va reține că, nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

Întrunindu-se cumulativ condițiile date, instanța va sesiza Curtea Constituțională pentru a se expune conform sesizării reclamantului Meșter Vitalie asupra constituționalității art. 33 alin.1) lit.c) al Legii nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii, în partea evidențiată: ”Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul: c) persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la **pensie pentru limită de vîrstă**”, prin prisma art. 1 alin.3), art. 16, art. 47 din Constituție.

În conformitate cu art. 12¹ Cod de procedură civilă, art.art. 195, 230 Cod administrativ instanța de judecată,

dispune:

Cererea reclamantului Meșter Vitalie privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, înaintată în cadrul examinării cauzei de contencios administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Meșter Vitalie către Casa Națională de Asigurări Sociale privind obligarea la recalcularea pensiei, se admite.

Se sesizează Curtea Constituțională cu privire la realizarea controlului constituționalității prevederilor art. 33 alin.1) lit.c) al Legii nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii, în partea evidențiată: "Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul: c) persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la **pensie pentru limită de vârstă**".

Se remite Curții Constituționale prezenta încheiere, sesizarea reclamantului Meșter Vitalie și copia cererii de chemare în judecată.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Judecător

Guzun Corneliu

Copia corespunde originalului

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Guzun Corneliu', written over a horizontal line.

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

A. Autorul excepției de neconstituționalitate¹

A.1. Persoană fizică

1. Meșter

2. Vitalie

A.3. Instanța de judecată

1. Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani

2. Judecător Corneliu Guzun

4. Adresa instanței de judecată: Strada Kiev 3, Chișinău 2068

5. Telefonul și e-mail-ul instanței de judecată: +37322445317, jrc@justice.md

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecății instanței de drept comun²

Subsemnatul Vitalie Meșter (reclamant) sunt o persoană cu dizabilitate de vedere, grad sever.

Începând cu data de 22 aprilie 2010 mi-a fost stabilită pensia de dizabilitate, în baza stagiului de cotizare realizat. După stabilirea pensiei (anul 2010), am activat în câmpul muncii neîntrerupt până în prezent, acumulând un stagiu de cotizare de peste 10 ani și 6 luni. Având în vedere acest fapt, consider că sunt în drept de a solicita reexaminarea pensiei stabilite, în condițiile de egalitate cu pensionarii pentru limită de vârstă care au activat în câmpul muncii după stabilirea pensiei conform art. 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii.

Astfel, la data de 14 septembrie 2020 m-am adresat la Casa Teritorială de Asigurări Sociale sectorul Botanica mun. Chișinău (în continuare: CTAS Botanica) cu cererea de reexaminare a pensiei de dizabilitate, conform prevederilor art. 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii.

Prin scrisoarea nr. 4607 din 12 octombrie 2020, CTAS Botanica mi-a comunicat despre refuzul în reexaminarea pensiei de dizabilitate, motivând că potrivit art. 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 156 din 14.10.1998 beneficiarii pensiei de dizabilitate nu au dreptul la reexaminarea pensiei de dizabilitate.

Nefiind de acord cu refuzul primit, la data de 09.11.2020 am depus cererea prealabilă în adresa Casei Naționale de Asigurări Sociale (CNAS), prin care am invocat constatările Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității (CPEDAE) pe cauza 54/2020 precum că „prevederea art. 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, care dă dreptul la reexaminare doar a pensiilor pentru limită de vârstă, instituie o situație discriminatorie în privința persoanelor care beneficiază de pensie pentru dizabilitate” (pct. 4.9 din Avizul Consultativ al CPEDAE pe cauza 54/2020³). Bazându-mă pe această constatare, am solicitat să-mi fie reexaminat dreptul la pensie de dizabilitate, cu luare în calcul a perioadelor contributive realizate după stabilirea dreptului la pensie de dizabilitate, în perioada 22 aprilie 2010 – 14 septembrie 2020.

La data de 16.12.2020 mi-a fost înmănat răspunsul CNAS la cererea prealabilă (scrisoarea nr. M-2525/20 din 23.11.2020), prin care mi s-a comunicat despre refuzul de a reexamina dreptul la pensie de dizabilitate, fiind invocate motivele expuse în răspunsul anterior.

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecății instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

³ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Aviz_Consultativ_54_2020.pdf

La data de 29.12.2020 am înaintat o acțiune în contencios administrativ către Casa Națională de Asigurări Sociale (CTAS), solicitând:

- 1) Admiterea acțiunii
- 2) Obligarea pârâtului Casa Națională de Asigurări Sociale de a reexamina dreptul la pensie de dizabilitate a reclamantului Vitalie Meștere, cu luarea în calcul a perioadelor contributive realizate după stabilirea dreptului la pensie de dizabilitate, în perioada de 22 aprilie 2010 - 14 septembrie 2020, conform prevederilor art. 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii.

Având în vedere concluziile expuse în pct. 4.9 din Avizul Consultativ al CPEDAE pe cauza 54/2020, ceea ce creează incertitudinea privind constituționalitatea prevederilor art. 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii, pe care îmi întemeiez acțiunea, înaintez prezenta excepție de neconstituționalitate, conform art. 12¹ Cod de Procedură Civilă.

Potrivit prevederilor art. 12¹ alin. (2) din Codul de Procedură Civilă, *„la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:*

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;*
- b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;*
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;*
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.”*

Raportând prezenta excepție de neconstituționalitate la exigențele art. 12¹ din Codul de Procedură Civilă și Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția RM, consider că exigențele citate mai sus sunt îndeplinite din următoarele considerente:

- a) Prezenta excepție de neconstituționalitate are ca obiect prevederile art. 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii, care este o lege organică, respectiv **obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție.****
- b) Excepția este ridicată de către reclamant, fiind astfel întrunite exigențele art. 12¹ alin. (2) lit. b) din Codul de Procedură Civilă**

c) Prevederile contestate prin excepția de neconstituționalitate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei. Prin prezenta excepție de neconstituționalitate se contestă prevederile din art. 33 alin. (1) lit. c) al Legii nr. 156/14.10.1998 care generează discriminarea persoanelor cu dizabilități, titulari ai pensiei de dizabilitate, în exercitarea dreptului la reexaminarea pensiei. Această prevedere urmează a fi aplicată la soluționarea cauzei deduse judecătii, a cărei obiect se referă la recalcularea pensiei de dizabilitate în baza contribuțiilor plătite după stabilirea pensiei respective. În jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dreptul la pensie poate fi privit prin prisma art. 1 al Protocolului nr. 1 la CEDO (dreptul la proprietate). Curtea a statuat că *introducerea unor contribuții obligatorii la sistemele de asigurări sociale creează un drept protejat în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1* (dreptul de proprietate), inclusiv și în cazul în care exista o legătură directă între nivelul contribuțiilor plătite și prestațiile acordate (*Müller împotriva Austriei, decizie a Comisiei; Carson și alții împotriva Regatului Unit (MC), pct. 64*).

Referitor la acest aspect, menționez că în cauză supusă examinării, subsemnatul reclamant am solicitat reexaminarea pensiei de dizabilitate, ce mi-a fost stabilită în anul 2010 (drept dobândit), în baza contribuțiilor obligatorii plătite după stabilirea dreptului la pensie de dizabilitate, în perioada de 22 aprilie 2010 - 14 septembrie 2020. Astfel, din jurisprudența CtEDO enunțată mai sus, reiese că și **contribuțiile achitate de mine în fondul de pensii în perioada de după stabilirea pensiei de dizabilitate (22 aprilie 2010 - 14 septembrie 2020) generează un drept protejat în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO.** Or, în perioada de referință eu am continuat să contribui din veniturile obținute, la fondul de pensii, din care conform art. 4 alin. (1) din Legea 156 din 14.10.1998 se plătesc pensiile stabilite de legea în cauză, inclusiv și cele reexamine în temeiul art. 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 156/14.10.1998. Respectiv, contribuțiile sociale pe care am achitat după stabilirea pensiei de dizabilitate, mi-au generat un drept protejat în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 CEDO, realizarea căruia de către persoanele cu dizabilități este împiedicată de prevederile contestate prin excepția de neconstituționalitate. Astfel conchid că prevederile contestate prin excepția de neconstituționalitate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei deduse judecătii.

d) Prin prezenta excepție de neconstituționalitate se contestă prevederile din art. 33 alin. (1) lit. c) al Legii nr. 156/14.10.1998 privind sistemul public de pensii, care nu au fost anterior supuse controlului constituționalității. Respectiv, **nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.**

C. Obiectul sesizării⁴

Exercitarea controlului constituționalității prevederilor art. 33 alin. (1) lit. c) al Legii nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii (în partea evidențiată mai jos), prin prisma art. 1 alin. (3), art. 16, art. 47 din Constituție.

„Articolul 33. Reexaminarea drepturilor la pensie

(1) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul: [...]

*c) persoanelor care continuă să activeze după realizarea dreptului la pensie
pentru limită de vîrstă.”*

⁴ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale ratione materiae. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁵

Consider că normele contestate sunt contrare principiului egalității (art. 16 din Constituție), și aduc atingere gravă dreptului la un trai decent (art. 47 din Constituție). Drept consecință, normele contestate afectează grav demnitatea umană, proclamată de Constituție ca fiind o valoare supremă și garantată (Preambul, art. 1 alin. (3) din Constituție).

1. Normele contestate sunt contrare art. 16 din Constituție, întrucât generează discriminarea persoanelor cu dizabilități în exercitarea dreptului la reexaminarea pensiei de dizabilitate, în comparație cu titularii pensiei pentru limită de vârstă.

1.1. Conform prevederilor art. 16 din Constituție,

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

1.2. Articolul 16 din Constituție reprezintă un principiu general, în corelare cu care se aplică drepturile și libertățile garantate de normele constituționale, nefiind admisă diferențierea cetățenilor Republicii Moldova pe baza apartenenței rasiale, etnice, lingvistice, politice, religioase, sociale, de gen sau în bază de opinie, avere sau naționalitate.

1.3. În jurisprudența sa anterioară cu privire la incidența articolului 16 din Constituție, Curtea a amintit că egalitatea în fața legii și a autorităților publice presupune absența oricărei discriminări directe sau indirecte. Curtea a stabilit că discriminarea are loc atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit (i.e. discriminare directă) sau când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod (i.e. discriminare indirectă), cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv și rezonabil. Așadar, o măsură intră în câmpul de aplicare al articolului 16 din Constituție atunci când aceasta conduce, în funcție

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

va fi exercitat fără discriminare de orice fel, asigurând egalitatea drepturilor bărbaților și femeilor”.

1.11. Astfel, declararea neconstituționalității normelor contestate este o condiție sine-qua-non pentru a garanta persoanelor cu dizabilități exercitarea imediată și fără discriminare a dreptului la asistență și protecție socială, consfințit de art. 47 din Constituție.

2. Normele contestate sunt contrare art. 47 din Constituție, întrucât restrânge persoanelor cu dizabilități posibilitatea de a-și îmbunătăți nivelul de trai, corespunzător contribuțiilor sociale achitate în fondurile de protecție socială. Totodată, normele contestate **sunt contrare art. 1 alin. (3) din Constituție**, întrucât afectează grav demnitatea umană, proclamată de Constituție ca fiind o valoare supremă și garantată.

2.1. Conform art. 47 din Constituție,

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

2.2. În același timp, art. 4 din Constituție prevede: „(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

2.3. Reieșind din prevederile art. 4 din Constituție, citate mai sus, conchidem că conținutul dreptului garantat de art. 47 din Constituție nu se limitează doar la sensul literal al textului acestui din urmă articol, ci și se completează în măsură corespunzătoare cu garanțiile și angajamentele asumate prin ratificarea de către Republica Moldova a tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului.

- 2.4. Conform prevederilor art. 28 alin. 1 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Republica Moldova a recunoscut persoanelor cu dizabilități și familiilor lor dreptul la un standard adecvat de viață și la îmbunătățirea continuă a condițiilor de trai și și-a asumat angajamentul să ia măsurile adecvate pentru a proteja și promova exercitarea acestui drept fără discriminare pe criterii de dizabilitate.
- 2.5. Potrivit art. 9 din Pactul Internațional privind drepturile economice, sociale și culturale, „Statele Părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la securitatea socială, inclusiv asigurări sociale.”
- 2.6. Prin art. 2 alin. 1 din același Pact, statele părți s-au angajat ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute în Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative. Iar prin art. 11 din Pact, *Republica Moldova a recunoscut dreptul oricărei persoane la un nivel de trai suficient pentru ea însăși și familia sa precum și la o îmbunătățire continuă a condițiilor sale de existență, asumându-și obligația de a lua măsuri potrivite pentru a asigura realizarea acestui drept.*
- 2.7. Conform prevederilor art. 1 din Legea nr. 489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale (în continuare: Legea nr. 489/1999), pensiile constituie o parte componentă a sistemului public de asigurări sociale. Prin urmare, pensiile urmează a fi reglementate conform principiilor organizării și funcționării sistemului public de asigurări sociale, prevăzute în art. 3 din Legea nr. 489/1999, și anume:
- *principiul unicității*, potrivit căruia statul organizează și garantează sistemul public bazat pe aceleași norme de drept;
 - *principiul egalității*, care asigură tuturor participanților la sistemul public - contribuabili și beneficiari - un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege;
 - *principiul solidarității sociale*, inter și intragenerații, conform căruia participanții la sistemul public își asumă conștient și reciproc obligații și beneficiază de dreptul pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege;
 - *principiul obligativității*, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public, iar

drepturile de asigurări sociale se exercită corelativ îndeplinirii obligațiilor;

- *principiul contributivității*, conform căruia drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite.

- 2.8. În acest context, atrag atenția Înaltei Curți asupra faptului că *prevederile contestate prin prezenta excepție de neconstituționalitate încalcă grav principiile enunțate mai sus.* Respectiv, excluderea beneficiarilor de pensie de dizabilitate din exercitarea dreptului la reexaminarea pensiei corespunzător contribuțiilor de asigurări sociale plătite ulterior stabilirii dreptului la pensie, poate fi considerată drept o reducere esențială a nivelului pensiei și **constituie o veritabilă ingerință în dreptul la protecție socială a persoanelor cu dizabilități.** *Or, lipsa opțiunii de a recalcula pensia în baza contribuțiilor plătite suplimentare are drept efect excluderea persoanelor cu dizabilități din posibilitatea de a atinge un un standard adecvat de viață și de a-și îmbunătăți continuu condițiile de trai, așa cum prevede art. 47 din Constituție.*
- 2.9. Cu referire la aceste aspecte, este relevantă jurisprudența CtEDO, care a statuat constant în sensul că *"o reducere substanțială a nivelului pensiei ar putea fi considerată ca afectând substanța dreptului de proprietate și chiar a însuși dreptului de a rămâne beneficiar al sistemului de asigurare" (cauza Muller versus Austria).* În speța *Gaygusuz versus Austria* (1996), Curtea a stabilit că *„pensia constituie un drept patrimonial, iar diminuarea acesteia s-ar echivala cu o expropriere.”*
- 2.10. Cu referire la acest aspect, Comitetului ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale, în cadrul celei de-a 118-a sesiuni din 17 octombrie – 04 noiembrie 2017 cu privire la al treilea raport periodic al Republicii Moldova, a constatat următoarele:
*„ [...] 40. Comitetul își reiterează preocuparea anterioară față de faptul că **pensia medie contributivă din Statul-parte este mult sub nivelul de subzistență și că prestațiile de asistență socială necontributive sunt și mai scăzute** (E/C.12/MDA/CO/2, para.12).*

În această ordine de idei, Comitetul a reiterat recomandările sale anterioare ca *„pensiile să fie majorate la un nivel care să asigure un trai decent și, ca prim pas, să atingă nivelul minim de existență.*

- 2.11. Cu toate că din momentul ultimei evaluări ai RM în fața Comitetului ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale au trecut mai mult de 4 ani, Republica Moldova nu a reușit să asigure majorarea nivelului pensiei minime de dizabilitate corespunzător nivelului minim de existență.
- 2.12. Or, conform datelor Biroului Național de Statistică, cuantumul minim al pensiei de dizabilitate severă la 1 ianuarie 2020 a constituit **809,5 lei**, cuantumul pensiei de dizabilitate accentuată - **755,5 lei** și al pensiei de dizabilitate medie - **539,7 lei**. Respectiv, **acestea au acoperit într-o proporție mai mică valoarea minimumului de existență**: 39,9% în cazul pensiei minime de dizabilitate severă, 37,2% în cazul pensiei minime de dizabilitate accentuată și 26,6% pentru pensia minimă de dizabilitate medie.⁷
- 2.13. Referitor la acest din urmă aspect, în jurisprudența sa anterioară, Curtea Constituțională a oferit o interpretare a noțiunii de „nivel de trai decent” în domeniul pensiilor, stabilind că „garanțiile statuate de art.47 al Constituției se impun numai atunci când măsurile de protecție socială se devalorizează sub minimul mijloacelor de subzistență necesare persoanei pentru un trai demn .

⁷ Informație preluată de pe site-ul oficial al Biroului Național de Statistică, de la următorul link: <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6827>

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁸

În jurisprudența sa anterioară, Curtea Constituțională a stabilit că dreptul la pensie de dizabilitate intră în câmpul de aplicare al articolului 47, iar controlul exercitat de Curte trebuie să se axeze pe existența unei ingerințe în dreptul la protecție socială și asupra faptului dacă această ingerință respectă exigențele stabilite la articolul 54 din Constituție (pct. 37-38, Hotărârea Curții Constituționale a RM din 22.11. 2018). În acest sens, o restrângere a drepturilor relative garantate de Constituție trebuie să fie prevăzută de lege, să fie necesară în interesele menționate la art.54 alin.(2) din Legea fundamentală, să fie proporțională cu situația care a determinat-o și să nu aducă atingere substanței dreptului de proprietate, altfel spus - să servească unui interes public legitim.

Lista exhaustivă a scopurilor considerate legitime pentru justificare existenței unor ingerințe în drepturile protejate de Constituție este prevăzută în alin. (2) art. 54 din Constituție, și anume:

- asigurarea securității naționale
- asigurarea integrității teritoriale
- bunăstarea economică a țării
- asigurarea ordinii publice
- prevenirea tulburărilor în masă și infracțiunilor
- protejarea drepturilor, libertăților și demnității altor persoane
- împiedicarea divulgării informațiilor confidențiale
- garantarea autorității și imparțialității justiției

Raportând normele contestate la prevederile art. 54 din Constituție, conchid că **limitările stabilite prin normele contestate nu vin în protejarea unui interes public general** în sensul art.54 alin.(2) din Constituție, **sunt disproporționate** și aduc atingere atât dreptului de proprietate cât și dreptului la asistență și protecție socială. Or, limitările introduse prin normele contestate, excluzând persoanele cu dizabilități din dreptul de a reexamina pensia de dizabilitate conform contribuțiilor

⁸ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

plătite suplimentar la pensie, nu influențează, respectiv, nu sunt necesare pentru scopurile enunțate în alin. (2) al art. 54 din Constituție.

Dimpotrivă, normele contestate aduc atingere bunăstării economice a țării (prin efectul creșterii gradului de sărăcie în rândul persoanelor cu dizabilități în raport cu beneficiarii pensiei pentru limită de vârstă, ordinii publice (prin efectul încălcării principiilor care reglementează sistemul public de asigurări sociale) și afectează grav protecția drepturilor, libertăților și demnității altor persoane (dreptul la un trai decent al persoanelor cu dizabilități și a familiilor acestora, recunoscut de art. 47 din Constituție, art. 11 din PIDESC, art. 28 din CDPD).

Totodată, menționez că prin efectul normelor contestate, beneficiarilor de pensii de dizabilitate le revine suportarea unei sarcini individuale excesive și anume – obligativitatea de a achita contribuțiile de asigurări sociale care nu vor crea oportunități pentru creșterea nivelului pensiei de dizabilitate.

În acest context, sunt relevante aprecierile Curții Constituționale în jurisprudența sa anterioară, conform căroră *„punând în balanță interesul statului de a stabili anumite termene de apariție, exercitare sau apărare a drepturilor civile în scopul asigurării certitudinii juridice, pe de o parte, și dreptul cetățenilor de a primi integral pe parcursul întregii vieți pensia stabilită în condițiile legii, aceasta fiind, de regulă, sursa lor primară de existență, pe de altă parte, Curtea constată că acesta din urmă prevalează.”*

Prin urmare, conchid că normele contestate nu garantează beneficiarilor de pensie de dizabilitate care continuă să activeze în câmpul muncii un minim de asigurare socială, nu asigură un echilibru social între păturile sociale ale populației și astfel contravin garanțiilor constituționale privind dreptul la asistență și protecție socială statuat de art.47 coroborat cu art. 16 din Constituție.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁹

1. Avizul Consultativ al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității din 20 august 2020, pe cauza nr. 54/2020

⁹ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării¹⁰

Subsemnatul Vitalie Meșter, autorul prezentei excepții de neconstituționalitate, declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, pentru ce semnez.

13.04.2021

¹⁰ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.